

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " — " —
" četrtr " 2 " 20 "

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " —
" četrtr " 2 " 60 "

Vredništvo in opravištvstvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 80 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Na starega leta dan.

Z današnjim dnem sklepamo leto imenitno in osodepolno, katero se boče s strahom in morebiti tudi s zadovoljnostjo imenovalo, dokler se boče človečanstvo spominjalo zgodovine svojega razvoja. Preblizo še leže velevažni dogodjaji pojemačega leta, drugi se še le svojemu rešenju nasproti drvé, da bi se denes mogli muditi pri posameznostih. Eno vsaj je gotovo. Kamor se ogledamo po razburkani Evropi, pritegniti moramo Beustu: Stare Evrope ni več! Pogledimo v deželo, kamor se zdaj vsega sveta oči obračajo in od koder jih odvrtačajo pogorišča, mrtvišča, krvava bojišča, kamor pa jih zopet nazaj vabi junaški narod, dolgo let tlačén, a vendar ne potlačén, ki komaj rešen enega morivca v lastnih mrežah ujetega proti drugemu zatiravcu kakor lev in orjak brani svojo čast, svojo deželo in narodnost pridigovaje mnogo zbezanemu svetu povzdigujočo resnico, da ima človečanstvo v sebi nekaj blagega, vzvišenega, božjega, česar ne more zatreti nobena sila, noben tiran in naj bi se opiral na vse bajonete in na vso korupcijo tega sveta — in rekli bomo: Stare Evrope ni več! Ozrimo se v sosednje nemške dežele, kjer se pred načelom narodnosti brez sile prstovoljno v prah grudijo strohneli prestoli, v dežele, kjer zapuščene žene, udove, sirote in onemogla starost žaluje po čvrstih možih, očetih in sinovih, ki so oslepljeni zapustili dela učenosti, zanemarili obrt, promet in gospodarstvo, odtrgali se s src svojih ljubih, in ki zdaj skoraj poživnčeni pod krvavo — železnim praporom sosednjemu narodu na zatilnik stopajo in ki so tujemu narodu kopaje jamo sužnosti in sramote sami sebi odprli široko jamo hlapčevstva in sužnosti, v kateri jih bode zedinil Bismarkov absolutizem. Ako pomislimo, da nam bode od tam, od koder se je do zdaj razlegal teoretični klic po svobodi, po dokončani vojski odmeval obupni glas oslepljenih, ki so prepozno sprevideli, potem pač moramo pritegniti Beustu: Stare Evrope ni več!

In ako v duhu pogledamo v daljno Spanijo, kjer je kratkoviden narod, ki si je bil komaj odgnal bazilijenege zatiravca in postavil dom svobode, samega sebe na minuendo-licitaciji prodal in ravno na prestol posaja tujca, ki si bode jemal najbolje vinograde, najlepše travnike, ki bode najkrepkeje sinove od dela odtrgaval in jih za svoje presvetlostne muhe gonil v vojne mesnice; ako pogledamo v vedno mlado Italijo, kjer častiljivi starček poprijemlje za pótni les, da zapusti večno mesto svojih sprednikov, svojih spominov, svoje slave in svojih tradicij ter se umaknez vspehi kronanemu nasledniku, ki je sam baziljen opovrgel starodavno načelo dinastičnih legitimit in čez razkronane glave svojih nekdanjih „ljubih bratov“ sobaziljencev ponosno oglašá: Italija je zedinjena in svobodna; ako pogledamo na sever in vzhod, kjer ne le mogočna Rusija, ampak celo mala Rumunska, kateri bodo v kratkem gotovo sledili tudi Srbi, ostareli Turčiji stare pogodbe pred noge meče, za-se in za svoje narode tirjaje več svobode, več prostora; ako celo hočemo iti poslušat pred duri londonske konference, kjer bodo stari diplomati sijali novo seme prihodnjih homatij in spletek, da jim rokodelstva ne zmanjka, in kjer bodo s svojimi podpisi preklicali, kar so z istimi podpisi nekđaj za vselej mislili svetu pisati; potem nam konec leta ne preostaja, nego z Beustom pritegniti: Stare Evrope ni več!

Ako se po tem svetovnem razgledu vrnemo v

svojo ožjo domovino, našli bomo marsikterega rodoljuba zagrnenege pod mrzlo belo odejo. Marsiktero domoljubno srce je nehale biti in ne čuti ran, ki se bijejo našemu narodu, ki se bijejo človečanstvu. V naši domovini ni vse, kakor bi moralo biti, kakor bi lahko bilo. Dvoje veselih vspehov pak vendar imamo zaznamovati: adreso kranjskega deželnege zborá, ki je zapustila poprejšnje oskotrčno kranjsko stališče in se postavila na splošno slovensko, in pa jugoslavenski program, ki nam v zvezi z našimi južnimi brati obeta, da nas reši nevarnosti, ki nam preté od severa in juga. Res da na jugu naši bratje Srbi še ne hoté o naši zvezi nič vedeti, tem krepkeje in čvrsteje pa se naše zveze držé bratje Hrvatje, tako da smemo v tem oziru s začetki pojemljajočega leta popolnoma zadovoljni biti in z najboljšimi nadami nastopiti novo leto.

Avstrija, stara Avstrija, ni več kar je bila; v enem pak si je ostala dosledna, v svojih starih grehah, v svojem sovraštvu proti slovanstvu. Ravno zdaj se pripravljajo naši politikarji, da zopet prijateljsko roko ponudijo Bismarku, ki nas je leta 1866 na severu sam napadel, na jugu pa nam naščuval italijanskega sovražnika, kateri je res odnesel lepo Benečansko. Ravno zdaj so začeli v dunajskih krogih zopet peti staro nemško pesem in popevati nemško protekcijo. Med te štejemo tudi novopotrjeno deželno-brambovsko postavo na Tirolskem. Proti državni postavi so ministri cesarju priporočili, naj potrdi deželno-brambovsko postavo, datirolska deželna bramba ne sme brez dovoljenja deželnege zborá rabiti se izven domače tirolske dežele. Ta postava je delala v centralističnih krogih dosti hrupa in minister Taaffe, kakor tudi namestnik Lasser in Kübeck sta o svojem času v javnih zborih izrekala, da je nedomoljubna, nedopustljiva i. t. d. Zđaj jo je sedanje ministerstvo cesarju v potrjenje ponudilo, dasiravno je postava res protivna postavam državnega zborá. Isto ministerstvo pod klop meče postavu sklenene v slovenskih državnih zborih, dasiravno niso protivne nobeni državni postavi. Ministerstvo hoče nemškimi Tirolcem zadostiti, hoče Tirolce ločiti od državopravne opozicije in tako vse nemštvo zbrati v enem taboru proti slovanstvu. Mogoče da se ministerstvu gledé tirolske opozicije posreči: eno pa se je pri vsem le pozabilo, potrjena brambovska postava tirolska je prva luknja, katero je ministerstvo samo ustrelilo v centralistično sistemo. Denes se še ministerstvo z Nemci združeno pripravlja na boj proti Slovanom, a z ravno potrjeno postavo tirolsko si je za vselej spodjedlo centralistična tla; kdor je denes A rekel, rekel bo jutri B; kar se je denes Tirolcem dovolilo, dovolilo se bode jutri ali pojuteršnjem nam in če tudi konec letošnjega leta nasproti gledamo novim bojem, novim težavam, prepričani smo, da se bomo denes leto smejali mi, in če mi ne, da se brez nas Slovanov gotovo tudi ne bo smejala Avstrija.

Blagoslov novih učilniških zakonov Slovincem.

(Konec.)

Poleg vseh navedenih in nenavedenih nespretnosti ima, kakor se porabno kaže, nemška skuha novih učilniških zakonov največo nalogo nemčiti našo mladino. Dokaz: Za deželno šolsko svetovalstvo spobráli in spoiskali so osebnosti našemu narodu neprijazne in je-

govemu dušnemu razvitju protivne: Wretschko, Holzinger itd.; za okrajno šolsko svetovalstvo, kder je le mogoče bilo, nanizali so same črtnike Slovencev, primerjaj Ptuj, in to vzpet krajne šolske nadzornike v rečenom smislu ne glede na dotične sposobnosti in znanosti. V vsem ptujskem okraji ne najdeš treh krajnih nadzornikov, ki bi le razumeli pomen besed: didaktičko-pädagogiško stanje ali postopek; snažno vam je to nadzorovanje! Ptujsko svetovalstvo je naime-novalo nadzornika, kateri niti ne zna našega jezika, in ta bi moral nadzorovati učevni napredek! Veče beda-stoče menda svet ne premore, in to je učinilo ptujsko okrajno šolsko svetovalstvo, sram je bode pred sodnim stolom zdrave pameti, razuma, pravičnosti in napredka. To vam je vredno delo nemškutarških prosvetnikov. — Vsi dopisi in naredbe prihajajo krajnim šolskim svetovalstvom od prvo- in drugovišjega šolskege ureda v nemščini, da si nam nemška vlada bečka daja slovenski zakonik; vsa šolska uredba je nemška, nemške razrednice, matice, tiskanice za razna spričevala itd. Učilniške knjige odločilo je okrajno šolsko svetovalstvo za ptujski okraj po zaslišanji okrajnega učiteljskega shoda te-le: Slovensko-nemški abecednik: prvo berilo in slovnica; prva nemška slovnica; veliko berilo za slovensko-nemške šole; druga nemška slovnica — za slovenske šole; 1. 2. 3. Rechenbuch für Volksschulen; računica. Tako je nasvetovalo ljudsko učiteljstvo razve jednega, potle pa še mi kdo pravi, ka so školniki, razve pre-redkih iznimk, narodni, v usta mu pljunem, ki se drzne kaj takega trditi in kvasiti; taki prtlikovci v narodu naj si štejo opazko k §. 51 popečiteljskega ukaza za uk in bogočastje od dne 20. velikega srpana 1870 pri-loženo k končnemu odstavku, velečo: „pouk v drugem deželnem jeziku ima se početi, kedar so si učenci po-ložili trden temelj v čtenji in pisanji (jaz bi priložil: v razumu in urnosti) materinskega jezika“, kako neki se sklada s to opazko „slovensko-nemški abecednik?“ je li je izurjen učenec početnik počenši še le si pri-svojati prvotne navode v čtenji in pisanji? Taka raz-slednost razkriva le strast, hudobo, nevednost, neumnost, zatiranje svoje narodnosti, nikdar dostojnosti omikanega učitelja in zvedenca v didaktiško-pädagogiških načelih. Gorje tebi in tvoji bodočnosti, mila slavenska mladezen, ktera se izročuješ v rahlih letih takim nenarodnim skaziučiteljem in školskim krpucnikom. Tudi okrajno šolsko svetovalstvo mahnovše za učiteljstvom zabredlo je v isto zmoto, kar očivestno kaže, ka nima med svo-jimi svetovalci učitelja strokovnjaka, ali pa tudi strast jaše na njegovih lebanjah, zaslanjajoča svetlobo in bister pogled. To početje ne more nikoli donašati zdravega sadu, marveč kvariti narodni narastaj, ter ga mecati za nemški strošek, kar vedro moli iz vsega ustroja. Bili komu bilo za ravnopravnost konči po uredni in nemškutarški razlagi, treba bi bilo, ako se v nas pše drugi deželni jezik, po istem merilu ravnati z Nemci na nemškem Štirskem; sicer predobro znamo te troske in njihov okus. — Nekoliko nas tolaži, ka je ta spletenjača krhkega nožja, kakor redka v sneh videna Nebukadnecerjeva podoba prstenih nog, vendar ta je konči zgoraj bila zlata in srebrna. — Radostni popri-čujemo, ka se niti deželno šolsko svetovalstvo ne ravna po prepisu teh blagonosnih novih zakonov, v §. 13. šolskega zakona od 8. svečana 1869 se reče pod 1., ka ima krajno šolsko svetovalstvo odmerjati in nazna-čevati plačo učiteljem; vendar pa je ono ta posel opra-vilo ter prikrojilo dohodke naredboj od dne 6. vno-

toka t. l. Nam se je dozdevalo, ka, kdor plačuje, odmerja tudi plačo. Te postavbe prekršuje tudi okrajno šolsko svetovalstvo, ista pod § 15. pravi, ka krajno šolsko svetovalstvo daja nasvete o učnem črtišči, učnih knjigah, takisto o učnem jeziku; vendar ne prašaje ga, določilo je okrajno svetovalstvo po svojem dozdevanju. Le po takem še nekekrati in sami si zađušite ljubljeni sad svojega telesa. *)

Porabna in dolgo želena dobrotu nove šolske postavbe je, ka učiteljem ne bode več treba s puto ropantati po vrhéh in ne več natezovati prašnatih vreč po vesnicah, ne se več ponižati in klanjati vsakemu nevednežu in širokoustnemu predrznežu, nego ka bode plačan za svojo službo v penezih; po takem postane učitelj samostalen, in nič mu ne veže poslovanja v učilnici, dragega časa pa si tudi prece prihrani.

Sodé po svojem razumu izrekam to-le prepričanje: učiteljem dajaj se dostojna plača, kar se po novi uredbi zvečine zgodi; skrbi se za dobro in temeljito omiko v učiteljšiščih; v pravem pomenu omikan učitelj bode verno vršil svojo dolžnost brez devatih zborov nadzorniških; uvedijo se dobre učilniške knjige, ne podrivavljji se narodnim učilnicam nijen drug namen, nego ostani se pri onem, kateri ima ljudsko učilnišče, a vse druge nepotrebne prikripine se odbrenijo in zanesljivo prerokujem blažilni vspeh.

„Načela

po katerih se je izdelavala osnova srenjske postavbe za Štirsko.“

(Dalje.)

I.

Krajna srenja.

3. Če smo s tem načrtali glavne poteze za samostojno delokrožje krajnih srenj na eni in okrajnih srenj na drugi strani, preostaja nam še spregovoriti o tem, da so srenje tudi udje države in da imajo v tem oziru — vedno varovaje svojo samostojnost v ožjem delokrožju — tudi dolžnost, ka se dadé kot udje upravnega organizma rabiti tudi v brambo in pospeševanje državnih koristi; da ima torej država pravico, nalagati jim

*) Po ptujski okolici se je raznesel glas iz Ptuja, ka je pre g. Herman, naš poslanec, kriv te lagodne postavbe, čeravno vsak strešni vrabelj čivkeče, ka v graškem deželnem zboru ne določuje in ne napravljajo sklepov Slovenci, nego velika večina nemških in nemškutarskih poslancev. Oj vi nebožeta! čuda, ka še Hermana ne dolžite letošnje toče. Vzpet po drugem kraju se brodi, ka je v pokoj postavljen, in več nespretnega. Tolaži se brate, o blagem delovanju rešnikovem so hudobniki tudi ljudstvo motili. Našemu ljudstvu naznanjamo, ka je naš častni poslanec g. Herman odbornik deželnega zbora, toraj med šestimi prvimi poslanci, katerih vsak ima na leto 2000 glđ. plače, jegova sodniška služba mu je prihranjena.

opravila, prepuščati (deligiren) jim opravila, ki se ne tičejo edino ali vsaj ne izključljivo srenjskih koristi, ampak ktere je treba oskrbovati v državnem interesu. Naravni nasledek te pravice srenjam prepuščati opravila pak je, da to pravo nikdar ne sme žaliti samostalnosti srenjske in torej, da se sme to prepuščanje goditi le pōtem postavodaje, in na drugo stran, da ima država tudi pravico delegacijo zopet preklicati, ako bi vsled nadeljevane delegacije škodo trpeli ali v nevarnost prihajali nameni, ktere hoče država z delegacijo doseči. Narava teh opravil prenešenega (izročenega ali prepuščenega) delokrožja ali področja že sama veleva, da navadno ni svetovati prepuščati jih krajnim srenjam, in da naj se torej — kakor bomo kasneje dokazali — prepuščajo le okrajnim srenjam.

Ker ni mogoče, da bi srenjčani o se bno opravljali poslove njih samostojnega in izročenega jim delokrožja, je treba, da izmed-se izvolijo organ, ki ima nalogo, opravljati srenjska opravila v imenu srenje. To pooblaščenje je izvor zaupanja vseh srenjčanov in se more torej le po volitvi za gotovo določen čas oddajati. Narava tega pooblaščenja že sama na sebi tirja, da morajo izvoljeni zaupni možje celoti srenjčanov o izvrševanju dotičnih opravil račune dajati in da so odgovorni za oskrbljevanje skupnih koristi.

Volitve srenjskega zastopstva naj se udeležujejo vsi srenjčani, to je vsi, ki imajo skupni interes do tega, da se dosezajo srenjski nameni in ki skladajo pripomočke za dosezanje teh namenov; tega naj se smejo udeleževati v razmeri njih koristi in njih doneskov. Priporočja se torej, da v prvi vrsti vživajo aktivno volilno pravo:

1. srenjčani, ki imajo v srenjskem okrožju kaj nepremakljivega premoženja ali ki opravljajo samostalno obrtnijo, po razmeri njih bremen, ki jih donašajo za srenjske namene, to je tedaj po visočini direktnih davkov, ki so navadno merilo za srenjska bremena;
2. tisti, ki imajo pravico do užitka srenjskega blaga in premoženja, in sicer po razmeri tega užitka, in
3. tisti, ki brez davka osebne službe opravljajo za srenjske namene.

Srenjčani 1. in 2. vrste so večidel eni in isti, ker se tudi uživanje srenjskega premoženja navadno med srenjčane deli po razmeri njih davka. V 3. vrsto štejem zlasti duhovnike, učitelje in uradnike. Ker se pa volilno pravo ne sme razločevati po večem ali manjem davku, treba je stvariti volilne razrede. Zastopništvo mora biti mnogobrojno, da so v njem zastopane vse koristi in kolikor mogoče enakomerno. Izrekamo se za ustno in javno volitev, ker taka volitev v viši meri vzbuja in povzdiguje samostojnost državljanov.

Zastopstvo ima sledeče naloge:

1. zaukazavati (anordnungen treffen),
2. zaukaze izvrševati,
3. izvrševanje pregledavati in nadzirati.

Zaukazuje se v srenjskih zadevah po sklepih večine srenjskega zastopstva. (Dalje prih.)

Dopisi.

— Iz Ljubljane, 27. dec. [Izv. dop.] Občnega zbora čitalnice se je udeležilo 35 (!) udov. Predsednik dr. Bleiweis pozdravi nazoče, izreče hvalo odboru, razloži denarstveno stanje društva in se spominja zlasti važnega dné, ko je čitalnica sprejela v svoje prostore jugoslovanske brate. To je bil imeniten, vesel dan, kajti dokazal je vzajemnost jugoslovanskih plemen. Prav gorko se je spominjal tudi umrlih domoljubov dr. Tomana in dr. Cvajera, kateri slednji je čitalnici 500 glđ. sporočil. Čitalnica ima 33 časnikov naročenih, je napravila v preteklem letu 11 besed in večkrat vaje v plesu, tudi „kolo“ se je učil. Število udov se je letos pomnožilo na 350. Dvorana čitalnice bo dobila v kratkem lep kinč, namreč kipe rodoljubov: Stros Mayer, Toman, Vega, Valvazor, Preširn, Knoblecher, Vodnik, Baraga in Slomšek, ktere je izdelal domači podobar Sajić jako dovršeno. Gosp. Murnik naznanja zboru, da je grajščak gospod Janko Urbančič čitalnici podaril sliko, ki predstavlja dr. Tomana, kakoršen je bil v življenji. Dohodki čitalnice so znašali 3780 glđ., stroški pa 3529 glđ. 76 kr. Voljeni so: predsednik dr. Bleiweis, blagajnik A. Kremžar. Sicer še gg.: dr. Poklukar, dr. Costa, dr. Razlag, Debevec, Guttman Emil, Jamšek, Jentl, Pakič, Vilhar Ivan, Tisen, dr. Zupanec, dr. Vončina, J. Kreč.

Ustavoverni bratci so tedaj vendar zopet enkrat bili židane volje, obhajali so rojstvo na srčni boleznih brez nade onemogle ustave. Jedlo in pilo se je mnogo, še več pa govorilo, se ve da brez posebnega preudarka. Udeležilo se je z Ehrfeldovimi navadnimi gosti vsega vkup kakih 80 oseb, ena tretjina so bili penzionisti, druga c. k. uradniki, tretja pa nemčurji po poklicu, kakor dr. Schaffer, Malič itd. Da rabimo navadno ljubljansko frazo, moramo priznati, da je ta večer zvonec nosil finančni tajnik Ertl, o katerem se sploh govori, ka je „ob schön, ob regen, immer verfassungstreu.“ Ker je močiček majhen, kakor Cahej v svetem pismu, napravil je velik govor po pregovoru: Čim manja žaba, tim dalje skoči. Jugoslovanski shod je v prvem hipu pogazil in veselje ga je bilo videti, kako so se mu svetile oči, ko je zakriknil svoj „caramba“ tako, da so se šipe Ehrfeldovega salona tresle iz zgolj spoštovanja. Ošabno si je vihal brke, ko je pravil, da so se ljubljanskega shoda udeležili le možje brez mandata. Kdo pa je Vam dal mandat, gospod Ertl, da govorite v imenu Slovencev in Nemcev? Caramba, le usiljivost in aroganca! — Pa to

Listek.

Iz Ljubljane.

(Konec.)

Razve tega je še nekoliko družih mož, ki delajo ali vsaj domnevajo delati zgodovino našega naroda, poleg tega pa opravljajo skrb, da se še vedno nekoliko tevtonskih glasov čuje v prostorih čitalnice. Imenoval bi jih, pa nomina sunt odiosa, ali po slovenski: „greh se pove, grešnik pa ne“; vrh tega se je baje v najnovem času kolikor toliko čitalniško življenje zasuknilo na bolje in napačno bi bilo, da bi podajal „Tagblattu“ gradivo za svoje lokalne rubrike, slednjic so pa ljudje naše krvi jako občutljivi, zlasti gledé opomb v domačem taboru. Občutljivost sploh je posebna lastnost nas Slovencev, in čudo ravno nasprotna lastnost, pohlevnost (se ve, le tujcem nasproti) nam je tudi prirojena. Občutljivost te ali one osebe je imela za nas že mnogo nasledkov. Pri Dežmanu je bila, tako se vsaj pripoveduje, vzrok, da se je izneveril. Tomanova slava in priljubljenost mu baje ni dala miru in pokoja in nevesečen je bil, ker so dijaki na Dunaji pri neki veselici Tomana bolj slavili, nego njega, Dežmana, dasiravno jim je malo poprej govoril na srce, da naj le Slovenke

jemljo za žene itd. Mislil si je tedaj, ako že v narodnem taboru ne morem zvonec nositi, ga bom pa v nasprotnem. In zdajci je tempel zapustil in — —.

V najzadnjem času je občutljivost umorila izvrstno beletristično podvzetje. Na Dunaji izhajajoči „Zvon“ je neki odpel ne toliko zbog s'abega materialnega stanja, marveč, čujte, zbog nekega dopisa v praški Politiki, kateri dopis ima na vesti neki mož v Ljubljani, ktere ga vsaj po imenu vsi poznate. Zvonov vrednik je takrat že sklenil „Zvon“ ustaviti in ta sklep se je žalibože uresničil, tako da za prihodnje leto nimamo nikakoršnega enacega lista, še celo upanja za novo podvzetje ne. Kajti omolki Zvon je neki svoje sodelavce tako občutljivo diral, ka so si občutljivo obljudili, dva cela dolga leta pri nobenem beletrističnem listu niti sodelovati. In tako so tudi gg. sodelavci s tem sklepom pokazali svojo občutljivost, tolikanj razvito lastnost Slovencev. Je li bilo na pravem mestu, ostane vprašanje.

Od čitalnice na dunajsko cesto je le malo korakov, pa še ti so muje vredni. Kajti na prostoru nad znamenjem, kjer je nekđaj stala uborna hišica in še uborniši, razdrapani konjak, dviguje se tik Medjatovega poslopja nova, velikanska hiša oziroma palača, ktero je postavil znani domoljub Luka Tavčar. Zidana je tako okusno in praktično, da se drznm trditi, ka je

najlepša stavba v belej Ljubljani; vrh tega so prostori za gostilnico in kavarno tako obširni, zračni in tako elegantno vredjeni, da se v mnogo večih mestih kaj enacega ne najde. Zavidati smemo Sokole, ki imajo tu svoje zabavne večere. Čestitamo pa lahko drug družemu, da imamo tacega domačina, ki je s to stavbo pokazal, da ima Slovenec tudi kapital in potrebno inteligenco, ga praktično in elegantno porabljevati. —

Prav nevšečno pa Tavčarjevi hiši nasproti stoji bolnišnica, kjer vsled usmiljenega dobrohotnega srca naših „patres patriae“ še vedno uživa dr. Keesbacher mastni kruh zarobljenih Slovencev, med tem, ko si ga mora marsikteri domačin iskati na tujem.

Sicer je pa Ljubljana, izvzemši nekoliko hiš in hišic malo premenjena, bela je še, kjer nima madežev. Izvrstni novi tlak, plinova svečava, dosti dobri in menda kmalo preštevilni, dasiravno že sedaj jako dragi fижkerji in nekoliko postreščekov, so menda vse važneje pridobitve, s kterimi se hoče Ljubljana uvrstiti v kolo velicnih mest.

Drugo je vse ostalo pri starem. Tudi življenje ljudi se ni posebno predrugačilo. Kakor nekđaj, romajo še denes cele čete zjutraj na Cvetličnik na kavo, zvečer k Ančniku v Šiško, k Miklavu na Vič, k Štravsu v Stepanjo vas večerjat, v petkih pa k Frgolinu in v

še ni vse, kakor bi bil iz kavčuka, tako je skočil kvišku. ko je po Beustovem izgledu celi slovenski narod obdolžil deželne izdaje. Rojeni Kranjci, Slovenci, pa se niso sramovali tacih opomb, ampak so ploskali tujemu uradniku, kateremu pri nas sploh ne gre beseda, kateri naj bi rajši skrbel za svoj urad, nego za politiko. Če pa že hoče politiko vganjati, naj gre tje, od koder je prišel, nihče ne bo jokal za njim.

Žalostno in sramotno je res, da vsigdar zvesti in lojalni slovenski narod psuje človeče, ki je privadralo iz tujega in čuje na ime Ertl! Take reči prenaša le slovenska potrpežljivost, drugod bi se mu inače godilo. Sploh ne vemo, ali je morebiti gosp. Konrad, kot političen načelnik dežele, polne samih izdajalcev, dal gospodom uradnikom ukaz, si na tak način, kakor Ertlček, pridobiti spoštovanje in zaupanje pri narodu? — Dr. Schaffer se je pečal le z visoko politiko v jako primitivnem govoru in je napil nemškemu narodu, ki ima do sedaj v Avstriji edini pravico igrati „fernikule.“ Gosp. Dimic ni zagrešil govora, ampak si je zapisaval za „N. fr. Presse.“ Prof. Perger-a, sploh nobenega realkinih profesorjev in tudi prof. Heinricha ni bilo, — še vse nasledki sovraštva proti Dežmanu, zaradi znanega lista in causa Schrei. Vse to praznovanje ustave se je vršilo v Ehrfeldovem steklenem salonu, ker se ni privolila kazinska dvorana vsled protesta c. k. častnikov. Glavno občinstvo so bili uradniki, katerim je ustava, kakor znani plašč v stražnici, denes ta, jutri drugi. In če pride deset ustav, bodo na vsih deset prisegli. Čaramba, gospodek Ertlček, ali ni to veselo?

Iz Zagreba, 27. dec. [Izv. dop.] Javno mnenje je pri nas ljubljanskemu programu dosta ugodno. Naš narod je do grla sit magjarske nadvlade, in zato mu je ljubljanski program prav v zgodni čas prišel. Geslo našega javnega mnenja bo od sehmal: ne pustimo Slovence pasti! Rešimo jih, v tem hodemo tudi sebe rešili. Ojačimo jih, s tem bodemo tudi sebe ojačili. Osvobodimo jih, s tem bodemo tudi sebe osvobodili. — Kar se v ljubljanskem programu ni dopadalo, to je, da vse premlačno, vse premalo odvažno svoje tirjatbe izreka. Stilizacija je brez živih barv, je premotna in premrtva. Kakor se čuje so bojda ljubljanski prvaki preveč mrzle vode vmes vliвали. — Kar se je pri sestavljanju programa grešilo, se bo — tako se nadjamo — v spomenu, sestaviti se imajočej na temelji programa, popravilo, ter naše tirjatbe v njej bolj svežo, bolj živo povedale. „Agramerica“, ki meni, da je hrvaški „moniteur“, in „Narodne novine“, ki si domišljjujejo, da so hrvaške „times“ zagodli ste grdo pesem o ljubljanskem programu. Za pet let božjih! kakšno je bilo to bezganje, kakšno bincanje! — Obadva lista sta se celo

enake krčme na rake in ribe. V zvezdi prepeljujejo, kadar je muzika, kakor nekdanj priletne gospe mamke svoje gospice hčerke samke, gori in doli, — za vodo je še vedno enaka kupčija z mesom, sadjem in kavo, cela skleda za 2 solda, in kadar je ravno porcijunkula, je pred frančiškanskim mostom še vedno vse belo ženskih peč in ovijač, pa še bolj črno bolj kot ženske sitnih bolh. Ljubljana je pač podobna ribniku, polnemu zdravih karpov, katerim treba pridružiti le nekoliko čvrstih ščuk, potem bo zastala kri zopet hitrejša krožila in življenje bo živahneje, napredek naroda hitreji.

Pri vseh svojih neprilicnostih in napakah je pa Ljubljana vendar lepa in nježna, prebivalci njeni in okolice so čvrst rod in imajo neko prirojeno ljubeznjivost, da se človek v njenem ozidji jako domačega čuti. Sedaj ji hoče še nadležna nemčurska zalega mačehovati, pa narod zlasti v okolici se je tako probudil, da smo v tej zadevi brez skrbi.

Mestu ostane naloga, da se organizira tako narodno, kakor je okolica, da se nenaravne nemčurske oblasti iznebijo. Nadejamo se, da nam ravno prihajajoče novo leto prinese v dar ugodnije razmere, da se v Ljubljani udomači povsodi drug duh, da se nikdar ne uresničijo besede, ktere je nekdanj l. 1848 v takrat izhajajočo in sedaj v občo radost na novo rojeno „Südslavische Zeitung“ pisal znani mizantropični narodnjak: „Laibach ist eine — — — Sloveniens.“

resno zagrozila, da bodo Hrvati zedinjenjem s Slovenci poslovenjeni, zedinjenjem s Srbi pa posrbljeni; le zedinjeni z Magjari, deducirajo potem logično: kakor pest na oko, morejo Hrvati svoje hrvaštvo rešiti. To je en primer, kako pri nas državniška modrost modruje. Magjarsosagu denes ne preti največa nevarnost od Rusije, nak! ampak, čujte! čujte! — od Slovenije. — Kdo bi si bil to kdaj mislil, da bo sijaj ogerske, v slovenskih narodnih pesmih toliko opevane krone, vsled slovenskih političnih teženj obledel!

Najslabeje, najnečastnejše obrambeno orožje je laž. Tatje, goljufi in enake baže ljudje služe se tega orožja, kadar roka pravice po njih posegne. Pošten človek brani se vsak čas le s poštenim orožjem. Rauchova papirnata pandurja „Agram.“ in „Nar. Nov.“ bojujeta se denes s tem nečastnim orožjem. Agramerica je, da samo eno povem, listek „Slov. Nar.“ „Slovenci na Hrvaškem“ tako lažnjivo, tako grdóбно prevodla, da iz vsake vrstice njenega prevoda obrekovanje in zloba svoje strupene jezike sikata. Oče Machiavelli ne bi bil mogel omenjen listek bolj zvijačno prevesti.

Veliki promicatelj ideje jugoslovanstva bo redi-viva „südslavische zeitung“. Nje vredništvo nadja se posebno iz Slovenije izdatne materijalne in dušne podpore. Naj slovenski rodoljubi te opravičene nade z nemarnostjo ne raznenadijo.

Sicer pa: „Na tom mladom letu veselimo se!“ itd.

Politični razgled.

Cesar, ki se zdaj na Tirolskem bavi, je za božično tirolskim federalistom potrdil brambovsko postavo, kakor jo je tirolski deželni zbor za to deželo naredil. Po tej deželni postavi se ima tirolska deželna bramba samó tačas zunaj dežele rabiti, kader to deželni zbor dovoli. Centralistični nemški časniki so zaradi tega zelo osupnjeni in vidijo v tem cesarjevem činu, ki je pač res nekaka koncesija avtonomiji, začetek federalizma. — Da bi se le ti možje v svojem strahu ne motili.

Ker je Bismark na Francoskem v veliki zadregi, ponudil je prijateljsko roko — Avstriji. Pruski poslanec je Beustu izročil jako udvorno pismo, katero smo že zadnjič omenjali. „Wiener Tagblatt“ zdaj ve poročati, da hode Prusija na londonski konferenci, ktera ima te dni sniti se, da zravna črnomoško zadevo, — glasovala z Avstrijo in Angleško. Torej bi s zvezo prusko-rusko nič ne bilo, kar je prav; naj se stvari zjasne, da i ruska vlada do tistega prepričanja pride, katero ima ruski narod, namreč, da od Nemcev za Slovane ni ničesa pričakovati nego krivica.

Iz Španjskega prihaja važna politična novica. Narod, kateremu je general Prim vsilil kralja, ki niti španjskega jezika ne ume, s tem ne more zadovoljen biti. To nezadovoljstvo se je kričeče dokazalo. Ko je šel Prim domu iz zbornice, v kateri se je posvetovalo o dohodkih, ki se imajo novemu kralju dati, bil je na potu od več oboroženih mož napaden, ki so s pistolami nanj streljali. Več krogel ga je zadelo v levo ramo in na pleča. Poročajo, da rane sicer niso smrtno nevarne, da so zdravniki že krogelje izvlekli, ali da so vendar tako hude, ka ostane Prim tudi če od ran ozdravi toliko oslabiljen, da se ne bo mogel več političnega življenja udeležiti. Morivci so bili na konjih in so ubegnili. — Precej po tem napadu so se zbrali ministri in volili na Primovo mesto za vojnega ministra Topote-ja. — Politična moritev, kakor ta napad na Prima se ne da opravičevati, ker moritev je zločin. A to je pa vendar tudi gotovo, da ko bi bila taka krogla nekdanj Napolena III. (in Prim je ravno tako nepošten) zadela, — koliko tisoč vrlih poštenih mož bi se ne klalo zdaj na Francoskem. S tem je vse povedano.

Z bojišča vsa poročila kažejo, da zdaj za Francoze reči bolje stoje, nego kedaj. Prusi sami so v skrbeh, kakor je iz njih poročil videti. Garibaldi je uzal Prusom važno mesto Dijon, kterege pruski general Werder ni mogel dalje držati. Ker se poroča, da se je general Bourbaki s svojo vojsko obrnil proti vzhodu, mogoče je, da se je že Garibaldiju približal, če ne že

zedinil se z njim, kajti sicer bi se težko dalo ugeniti, zakaj se Prusi po zmagi pri Nuits-u umičejo. Ako se to obistini, ter ako se Garibaldiju, ki je menda tudi iz Lijona pomoč (25.000 mož) dobil, posreči tu Pruse, premagati, pretrga se nemški vojski pred Parizom pot po kateri živež iz domovine dobiva. To pa bi bilo osodno za Pruse. — Od loarske in severne francoske armade se ne poroča nič novega. — Pred Parizom so Prusi začeli streljati na utrjeno gorico Mont-Avron, a dozdej se še ne morejo pohvaliti, da bi bili kaj dosegli. — Poročila iz Pariza zagotavljajo, da so predpariški forti s živežem preskrbljeni še za dva meseca.

Razne stvari.

* (Mariborski nemški gimnazijski profesorji) vsled naše notice po „Mbg. Ztg. polne predele pripovedujejo o „dumme Jungens“, ki se izre-jajo pod njih vodstvom, in dokazujejo, da mora mariborska gimnazija še „deutscherer“ postati, „als es durch die Ungunst der Verhältnisse geworden.“ Vse to jasno dovolj kaže ponemčevalne namene teh gospodov, ki vedno pozablajo na decembersko ustavo in postavno ravnopravnost. O zadnjič omenjenih dogodjajih na tukajšnji gimnaziji ne moremo za zdaj nič poročati, ker nam voditeljstvo v „Mbg. Ztg.“ na vse grlo žuga s tiskovno pravdo in ker si obrambo in pojasnila prihranujemo za pred sodnijo. Tacega vspeha svoji noti sami nismo pričakovali in ga veseli pozdravljamo, ker bomo g. učitelje kot svedoke prisilili, da pred križem, voščeni-mi svečami in vsem svetom razodenejo svoje protinarodno ravnanje. Omenjamo le, da „Vaterl.“ še mnogo huje stvari poroča z mariborske gimnazije.

* (Bralno društvo v Rušah) leta 1865 osnovano je imelo 26. decembra t. l. zbirališče, katero je g. M. Br., ko je poprejšni predsednik zaradi osebnih žadev odstopil, za predsednika izvolilo. — To zbirališče je tem večje važnosti, ker smo se nadejali, da bo društvo popolnoma vsahnilo. Dosti udov namreč je svoj odstop naznanilo pa tudi v resnici odstopilo, misleči, da ni treba društva dalje podpirati, če družabniki sami vsak dan čitati ne morejo. — Res je sicer, da je težavno samo zaradi čitanja daleč hoditi, vendar pričakovati je, da bo vsak, kateri pravo ljubezen do svojega naroda ima, saj nekoliko slavno društvo podpiral, kajti pri zdanjem narodnem gibanju ne zadostuje samo v besedah narodnjak biti, ampak takega se mora tudi v djanju skazati — saj je tudi vera brez dobrih del mrtva. Vsem zvestim ruškim narodnjakom slava!

* (Iz Šmarja) se nam piše 27. decembra: Politično društvo „Naprej“ bo imelo v nedeljo 15. januarja ob štirih popoldne svoj drugi občni zbor, h kateremu bodo le društveniki pristop imeli. Na dnevnem redu bo volitev predsednika in odbornikov, ki se pri 1. občnem zboru ni mogla vršiti zaradi prevelikega števila nazočih. Po občnem zboru bo veselica, pri kateri bo tudi pel naš pevski zbor, ki se je to zimo konstituiral in se marljivo vabi v narodnem petji.

* (Slovstveno.) Ravno se v Gradcu tiska in po novem letu na svetlo pride slovenska melodrama „Vojska in Mir“ v 3 podobah, katero je spisal g. Anton Turkuš. V enem prihodnjih listov priobčimo poslan nam kos tega najnovejšega dela. Igra bode stala 30 krajcarjev. Naročnina naj se pošilja g. spisatelju A. Turkušu, Gratz, Albrechtgasse, Sparcassegebäude, II. Stiege I. Stok. Gotovo bi se pisatelju jako ustreglo, ko bi hoteli posamezni rodoljubi zlasti čitalnice nabirati naročnike in mu jih pošiljati v Gradec. Ob enem slišimo, da glasbo k temu umotvoru sklada slavnoznani naš skladatelj dr. Benjamin Ipavic.

* (Za kaj pri nas denarja ne pomanjkuje.) V Gradcu izhajajoča, znana supraboruska „Tagespost“, sovravnica vseh nemških narodov, vedno bevkajoča nasprotnica sedanjega ministerstva, dobiva — kakor iz prav zanesljivega vira vemo — vsako leto 5000 f. podpore iz dispositionsfonda. Ko se je hotelo Slovincem napraviti nekaj stolic na graškem vseučilišči, ki bi bile vse vkup na leto stale le 3600 f. in s kterimi bi bila vlada dalje let vsem Slovincem usta ma-

